

EKONOMİK BÜYÜME VE KÜLTÜREL KALKINMA

Emre Kongar

Ekonomik büyüme ile ekonomik kalkınma genellikle birbirine karıştırılan kavramlardır.

Ekonomik büyüme, ulusal gelir düzeyindeki ve birey başına düşen ulusal gelirdeki artışı işaret eder.

Ekonomik kalkınma ise, çok daha yapısal bir sonuç yatırımların artması, üretim verimliliğinin yükselmesi anlamına gelir.

Ekonomik kalkınmanın ardında, insan ögesine yapılan yatırımlar ve genel olarak yaşam standartlarının gelişmesi vardır.

Bu nedenle de genellikle ekonomik kalkınma ve gelişme biçiminde kullanılır gelişmekte olan ülkelerin kalkınması.

Matematiksel ifadelerle, bir yılda üretilen tüm mal ve hizmetlerin toplamı anlamına gelen ulusal gelirin artması, bunun nüfus başına bölündüğünde bulunan birey başına gelir ve bunun yükselmesi, genellikle ve yanlış olarak kalkınma olarak kullanılır.

Oysa bu rakamların ifade ettiği gerçeklik, kalkınma değil büyümedir.

Büyüme ile kalkınma arasındaki ilişkiler çok ilginçtir.

Aslında salt ulusal gelir artışı ya da birey başına düşen gelirin yükselmesi kimi zaman ciddi bir kalkınma göstergesi bile olamaz.

Eğer, gelir dağılımı adaleti bozuluyorsa, ülkenin eğitim ve sağlık hizmetlerinin yaygınlaşmıyorsa, konut ve sosyal güvenlik hizmetleri geriliyorsa, ulusal gelir topyekun artsa bile, bir kalkınmadan söz etme olanağı yoktur.

Tabii gerçek bir kalkınmadan söz etmek için, okur-yazarlığın yükselmesi, eğitilmiş ve uzmanlaşmış işgücünün artması, tüm nüfusun sosyal güvenlik şemsiyesi altına alınabilmiş olması ve bu arada işsizliğin yüzde 1-2 gibi sayılarda dolaşması gerekir.

Örneğin Dünya Bankası'nın kalkınma ölçütleri arasında, birey başına düşen hastahane yatağı sayısından tutun da, ülkedeki eğitim düzeyine kadar pek çok istatistik yer almaktadır.

Tanımlar açısından, ekonomik büyümenin zorunlu olarak ekonomik kalkınma ve gelişmeyi içermediğini, ekonomik kalkınma ve gelişmenin ise zorunlu olarak kültürel kalkınma ve gelişmeye bağımlı olduğunu söyleyebiliriz.

Ekonomik Büyüme, Ekonomik Kalkınma ve Kültürel Gelişme Arasındaki ilişkiler.

Sadece ulusal gelir artışını belirten ekonomik büyüme, örneğin, bizimki gibi yağma ekonomilerinde kültürel kalkınma açısından hiç bir olumlu göstergeye işaret etmeyebilir.

Kültürel kalkınma teriminden çok genel olarak eğitim düzeyinin yükselmesini, kültürel etkinliklerin ve bunlara katılan bireylerin artmasını, kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını anlıyoruz.

Bu tanımdan da anlaşılabilieceği gibi, ekonomik büyüme, hiç bir biçimde zorunlu olarak kültürel kalkınmayı içermez.

Nitekim, 1980 askeri darbesini izleyen Özal döneminden beri, ekonomik bakımdan büyüyen Türkiye'nin kültürel bakımdan sürekli gerilediğine tanık oluyoruz.

Oysa gerçek ekonomik kalkınma, biraz yukarıda da belirttiğim gibi, aslında temelde insan ögesine, insanın verimliliğinin artmasına bağlı olduğundan, doğrudan doğruya kültürel kalkınmanın bir türevidir.

Türkiye ne yazık ki, 21. Yüzyılın başında, ekonomik büyüme adına yağma ekonomisini, kültürsüzleşmeyi, kültür ve tabiat varlıklarının tahrip edilmesini haklı hatta gerekli gören bir aşamaya ulaşmıştır.

Hiç kuşku yok ki bu noktaya gelinmesinde, yağmacı politikacıların kendi ceplerini doldurmak adına ürettikleri, ne bahasına olursa olsun, sermaye birikimi sağlanmalıdır sloganı, bir yandan Sosyal Refah Devleti ilkesinin bir yana bırakılması, öte yandan, vahşi sömürüye dayalı ikel kapitalist birikimin desteklenmesi sonucunu doğurmuş ve Türkiye ekonomik olarak büyürken, kültürsüzleşen bir toplum halini almıştır.

Oysa, böyle bir kültürsüzleştirme politikası ile, ekonomik kalkınma ve gelişmenin sağlanamayacağı açıktır.

Çok kısa bir süre sonra, insan ögesinin yetersizliğinden dolayı ekonomik büyüme konusunda bile dar boğazlar yaşanmaya başlayacak, ve insanımızın niteliksizliğinden dolayı, ekonomik büyüme bile duracaktır.

Ayrıca, ekonomik büyüme adına kültür ve tabiat varlıklarımızın yağmalanması sonucunda, özellikle sahil bölgelerimizde ve büyük kentlerimizde yaşama alanları daralacak, insanlar hareket edemez ve nefes alamaz hale geleceklerdir.

Demokrasi, Kamu Zenginliğinin Yağması Demek Değildir.

Hiç kuşkusuz, ekonomik kalkınmanın ve kültürel gelişmenin temelinde, planlama kavramı yatar.

Ne yazık ki, Türkiye'de planlı dönemin başladığı 1962 yılında derhal ortaya atılan Plan değil pilav istiyoruz demogojisi, kamu yararının ve kamu çıkarlarının, çoğunluğun yağmasına kurban edilmesine yol açmıştır.

Kentsel yaşama alanları gecekondü yağmaları ile daraltılmış, yine kentlerin ve sahil bölgelerinin en seçkin yerleri, siyasetçiler tarafından yapılan tahsislerle talan edilmiştir.

Böylece, demokratik rejim, çoğunluğun diktatörlüğüne ve yağmasına yönelik olarak yozlaştırılmış ve tüm ülke kültür ve tabiat varlıkları açısından yoksullaştırılmıştır.

Dünyanın hiç bir yerinde demokratik rejim, kamu yararının yokeldilmesi için kullanılmamıştır, kullanılamaz.

Tam tersine batı demokrasileri, kamu yararını sürekli olarak bireysel çıkarlara karşı korumuş, böylece, toplumlar demokratik rejim sayesinde sahip oldukları tarih ve tabiat hazinelerini korumuş ve daha da zenginleşmişlerdir.

Sadece Türkiye'de politikacılar, halk istiyor diye tarih ve tabiat varlıklarını talan etmektedirler.

Cumhuriyet Yönetiminin Verdiği Örnek.

Osmanlı İmparatorluğu'nun endüstrileşmeyi ıskalamış yapısı üzerine çağdaş bir devlet kurmanın savaşını veren Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşları, çok ilginç bir biçimde, ekonomik yatırımlarla, kültürel atılımları hemen hemen aynı önemde görmüş, hatta kimi zaman kültürel atılımları, bütün ekonomik yetersizliklere karşın, ekonomik yatırımlardan daha etkin bir biçimde, büyük bir başarıyla gerçekleştirmişlerdir.

Ülke bir yandan örneğin, ulaşım konusunda demir ağlarla örülürken öte yandan bütün olanaksızlıklara karşın Ankara'da bir konservatuvar kurulmuş ve yurt dışından uzmanlar getirilmiştir.

Çankaya yokuşu bile ancak at sırtında tırmanılırken, Ulus'ta bugün opera binası olarak kullanılan sergi sarayı yapılabilemiştir.

Cumhuriyet'in dine dayalı feodal bir tarım imparatorluğundan çağdaş bir ulus-devlet oluşturma projesi Atatürk ve arkadaşlarının, kültürel kalkınmaya da ekonomik büyüme kadar önem vermesi ile hayata geçirilebilmiştir.

Günümüzdeki Sorun

Tüm toplumsal ve siyasal yaşamımıza egemen olan yağma ekonomisi ne yazık ki, başta kamuoyuna önderlik etme göreviyle yükümlü olan politikacılar olmak üzere, bütün kesimleri pençesine almış ve insana yatırım anlamına gelen kültürel gelişmenin ve kültürel gelişmeyi sağlayacak olan kültürel yatırımların topyekun ihmal edildiği bir noktaya gelinmiştir.

Varılan bu noktada, kültür ve tabiat varlıklarımızın, çirkin ve günlük yaşamı olanaksızlaştıran yapılaşmalar adına yağmalanmasına devam edilmiş, başlatılan kültür yatırımlarının içinde önemli yer tutan bir takım projeler durdurulmuş ve bazı başarılı kültür insanlarımız görevlerinden alınarak adeta cezalandırılmışlardır.

21. Yüzyılının başındaki bu kültürden uzaklaşma, ne adına olursa olsun, tarihin en büyük kültür dönüşümlerinden birini insanlık tarihine armağan etmiş olan Türkiye Cumhuriyeti'ne ve onun siyasal iktidarlarına yakışmamaktadır.

Bir an önce, ekonomik kalkınmanın temelinde kültürel yatırımların vazgeçilmez bir rolü olduğu gerçeğinin yeniden hatırlanmasıyla, bu yanlışın dönülmesi gerekmektedir.

Yoksa çok kısa bir süre sonra, ekonomik büyüme bile sürdürülemez bir noktaya gelecek ve kültürsüzleşen insanlarımız, kendi yarattıkları kentsel cehennemler içinde kavrulup gideceklerdir